

Degradētu kūdrāju rekultivācijas veidi

Laura Grīnberga
LIFE REstore biotopu eksperte
Dabas aizsardzības pārvalde

LIFE REstore: Degradēto kūdrāju atbildīga apsaimniekošana un ilgtspējīga izmantošana Latvijā

EK LIFE 2014 – 2020 programma
↓
Klimata pasākumu apakšprogramma
↓
Klimata pārmaiņu mazināšanas prioritārā joma
Īstenošanas laiks: 09.2015 – 08.2019

Latvijas
Kūdras
asociācija

Mērķis:
Izstrādāt ieteikumus degradētu kūdrāju ilgtspējīgai apsaimniekošanai Latvijā, lai veidotu līdzsvaru starp bioloģiskās daudzveidības atjaunošanu, ekonomisko ieguvumu un siltumnīcefekta gāzu emisiju mazināšanu.

Kā veidojas degradēti kūdrāji?

Purvu nosusināšana

Kūdras ieguve

Degradētu kūdrāju negatīvā ietekme

- Bioloģiskās daudzveidības samazināšanās;
- Lielas SEG emisijas (pamatā CO₂);
- Ekonomiski nevērtīga teritorija

LIFE REstore: SEG emisiju uzskaites metodoloģijas aprobācija Latvijā

SEG gāzu (CO_2 , N_2O un CH_4) paraugu ievākšana tiek veikta visā Latvijā, dažādos kūdrāju veidos.

Rekultivācija – degradētās vides atjaunošana tādā kvalitātē, kas dod iespēju to izmantot atbilstoši apsaimniekošanas mērķiem, tanī skaitā dabas daudzveidības un vērtības palielināšanā.

Kūdras lauks, kur izstrāde pārtraukta nesen

Kūdras lauks, kur izstrāde pārtraukta pirms 10 – 15 gadiem

Nosusināts purvs, kur kūdras izstrāde nav veikta

Rekultivācijas veidi

- Renaturalizācija (purva ekosistēmas atjaunošana);
- Zemes transformācija par lauksaimniecības zemēm (ogu plantācijas, aramzemes, ilggadīgi zālāji);
- Zemes transformācija par meža zemēm;
- Plantāciju vai īscirtmeta mežsaimniecība;
- Ūdenskrātuvju veidošana;
- Paludikultūras.

Apstākļi, kas nosaka rekultivācijas veidu

- Kūdras slāņa biezums;
- Kūdras tips, ķīmiskās īpašības, kūdras pH;
- Ūdens režīms, grāvju tīkls;
- Kūdras ieguves laiks un metodes;
- Zem kūdras esošo nogulumu tips un celmainība;
- Saimnieciskā darbība pieguļošajā teritorijā.

Renaturalizācija

Ūdens līmeņa atjaunošana jeb hidroloģiskā režīma stabilizēšana:

- Kūdras vai koka vai cita materiāla aizsprostu būve uz nosusināšanas grāvjiem;
- Grāvju aizbēršana.

Vispiemērotākais rekultivācijas veids, lai samazinātu SEG emisijas, kā arī atjaunotu dabas daudzveidību.

Latvijā ir jau vairāk kā 10 gadu pieredze kūdrāju hidroloģiskā režīma atjaunošanā.

Sfagnu un citu purva augu ieaudzēšana kūdras laukos, vienlaicīgi paaugstinot ūdens līmeni

- Purva augu sugu reintroducēšana, pirmkārt, attiecināma uz pilnībā nosusinātiem un/vai izstrādātiem kūdras laukiem.
- Atjaunojot augstā purva veģetāciju, nepieciešama skāba vide, augstā purva kūdra, pastāvīgs ūdens līmenis.
- Sfagni tiek noklāti ar salmiem, lai pasargātu no saules radiācijas un lai uzlabotu mitruma apstākļus.

Ogu audzēšana

- Ogu kultūru audzēšana rūpnieciskos apmēros, ražojot eksportējamu produktu – gan ogas, gan arī to pārstrādes produktus;
- Latvijā tiek audzētas lielogu dzērvenes un krūmmellenes, iespējams audzēt arī brūklenes, lācenes;
- Latvijas klimats ir piemērots lielogu dzērveņu audzēšanai izstrādātos kūdras purvos, kuros atlikušā kūdras slāņa virsējo daļu veido augstā tipa kūdra;
- Krūmmelleņu audzēšanai nepieciešamas skābas, labi aerētas augsnes. Ieteicamais atlikušā kūdras slāņa dziļums izstrādātās kūdras atradnēs ir 60-70 cm.

Apmežošana

- Rekultivējamajā platībā tiek veikta vietas sagatavošana (augšnes virskārtas apstrāde, grāvju tīrīšana, augšnes ielabošana, mēslošana) un stādot, sējot vai veicinot dabisko atjaunošanos – ieaudzēti kokaugi;
- Apstākļi izstrādātajās kūdras atradnēs ir nepiemēroti lielākajai daļai augu sugu augšanai un attīstībai. Piemērotākās ir sugas ar augstu ekoloģisko toleranci, piemēram, bērzi un parastā priede. Tiek stādīti arī melnalkšņi, baltalkšņi, papeles un kārkli;
- Jo seklāks un barības vielām bagātāks atlikušais kūdras slānis, jo apmežošana norit sekmīgāk;
- Biezs atlikušās kūdras slānis ne tikai apgrūtina atradnes rekultivāciju, bet arī paaugstina jauno koku mirstību.

Ūdenskrātuvju ierīkošana

- Piemērotākais rekultivācijas veids tādu purvu pēcizmantošanai, kas veidojušies, aizaugot ūdenstilpēm vai kuros kūdras ieguves laikā nosusināšanā izmantota ūdens pārsūkņēšana;
- Teritorijas tiek izmantotas ūdensputnu aizsardzībai un/vai rekreācijai;
- Ilgākā laika periodā paredzama to aizaugšana ar purvam raksturīgiem augiem, tā atjaunojot purva ekosistēmu;
- Latvijā lielākās teritorijas – Sedas, Strūžānu un Kačoru purvs.

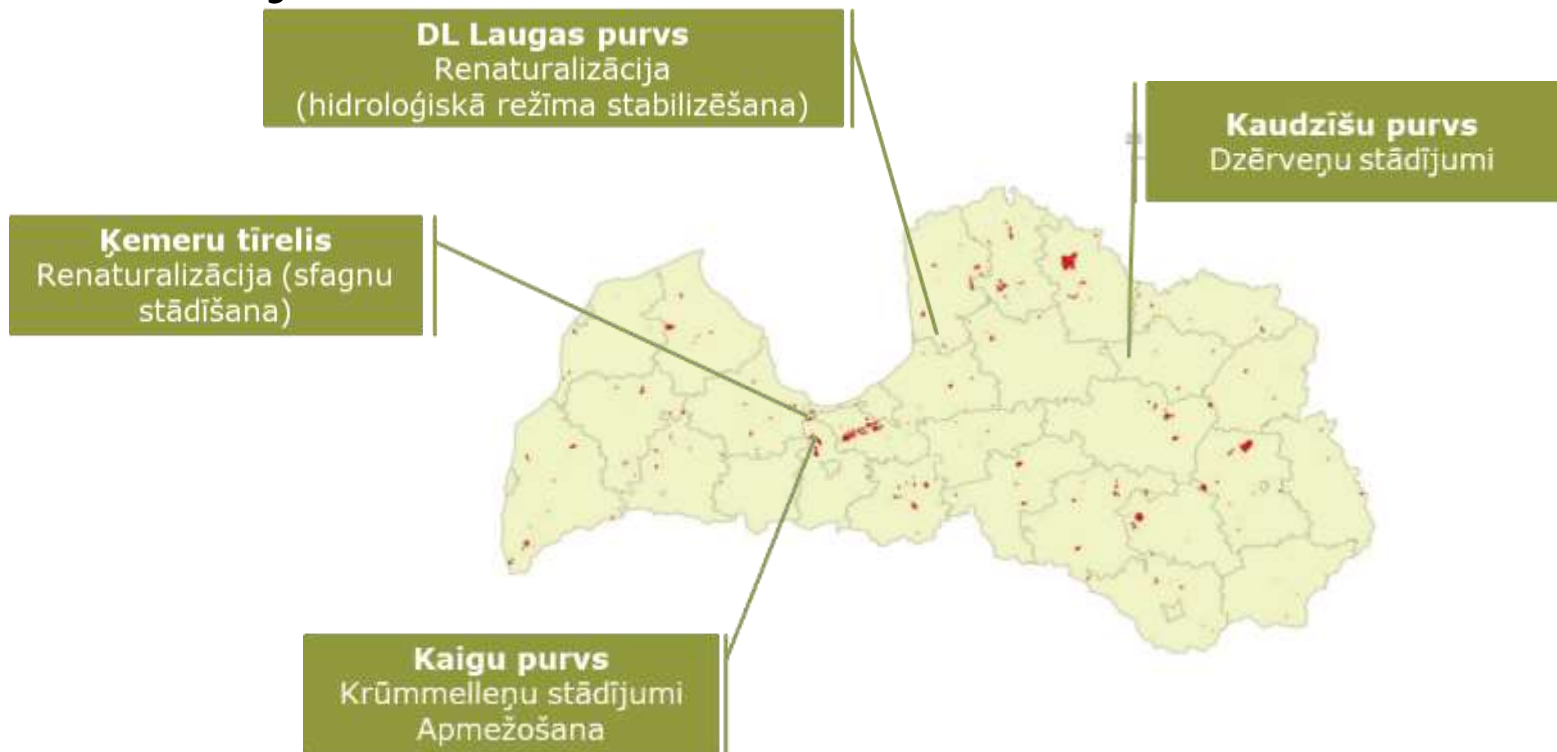

Paludikultūras

- Paludikultūras - jebkuru kultivējamo augu stādījumu vai sējumu ierīkošana uz periodiski applūstošām vai mitrām kūdras augsnēm. Šaurākā nozīmē jēdzienu lieto, runājot par kultivējamiem un saimnieciski izmantojamiem augiem, kam dabiska dzīves vide ir mitras kūdras augsnes vai purvi;
- Piemēram, sfagnu, miežubrāļa, grīšļu, niedru, vilkvālītes, raseņu audzēšana rūpnieciskos mērogos ārstniecības vai citu ķīmisku vielu un izolācijas materiālu ieguvei;
- Latvijā tiek audzēts tikai miežubrālis, tā biomasu izmanto kurināmā granulu ražošanai.

LIFE REstore izmēģinājumu teritorijas kūdrāju rekultivācijai

Paldies par uzmanību!

laura.grinberga@daba.gov.lv

LIFE REstore sabiedrisko attiecību vadītāja: anda.zalmane@daba.gov.lv

restore.daba.gov.lv

@LIFE_REstore

LIFE REstore

liferestorelv

LIFE REstore